

GEOPHYSICAL PROSPECTING TECHNIQUES USED IN ARCHAEOLOGY. MAGNETOMETRY

ANDREI ASĂNDULESEI

("Al. I. Cuza" University of Iași, ARHEOINVEST Platform)

Keywords: non-invasive techniques, magnetometry, excavation strategy, cultural resources management.

Abstract: *Acquainting archaeologists with the basic principles behind non-invasive archaeological prospecting methods, techniques and equipment, and with the possibilities presented by them and their limits, is imperiously necessary for any research endeavour. Of particular concern are the archaeologists involved in preventive and salvage archaeology, cultural heritage management and those who must elaborate coherent archaeological research strategies.*

Résumé: *Familiariser les archéologues avec les principes de base, les méthodes, les techniques et les équipements de prospection archéologique non-invasif, et avec les possibilités offertes par eux et leurs limites, est impérieusement nécessaire pour toutes les entreprises de recherche. Les archéologues impliqués dans l'archéologie préventive et de sauvetage, dans la gestion du patrimoine culturel, et ceux qui doivent élaborer des stratégies cohérentes de la recherche archéologique, sont particulièrement visés.*

Rezumat: *Familiarizarea arheologilor cu principiile de bază, metodele, tehnicile și echipamentele întrebuintate în cercetarea arheologică non-destructivă, cu posibilitățile și limitele acestora, este imperios necesară pentru orice efort științific. Sunt vizați mai ales arheologii implicați în arheologia preventivă și de salvare, gestionarea patrimoniului cultural și cei care trebuie să elaboreze strategii coerente de cercetare arheologică.*

AȘEZAREA DIN PERIOADA BRONZULUI TÂRZIU DE LA NEGRILEȘTI, JUD.GALAȚI

ADRIAN ADAMESCU

COSTEL ILIE

(Muzeul de Istorie Galați)

Keywords: southern Moldavia, Noua culture, Babadag culture.

Abstract: *This article emphasizes the results of the archaeological researches of the 2009-2010 campaigns, which took place in the south of Moldavia, at Negriști, Galați county, located on a terrace of the Bârlad river. The excavations led to the identification of an open settlement with only one level of habitation, dated from the period of late Bronze Age and belonging to Noua culture.*

Rezumat: *Acest articol pune în evidență rezultatele cercetărilor arheologice din campaniile 2009-2010, ce au avut loc în sudul Moldovei în localitatea Negriști din Jud. Galați, situată pe o terasă a râului Bârlad. Excavațiile au dus la identificarea unei așezări deschise cu un singur nivel de locuire, datând din perioada epocii bronzului târziu, aparținând culturii Noua.*

Résumé: *Cet article met en évidence les resultats des recherches archéologiques pendant les campagnes de 2009-2010, qu'ont eu place dans le sud de Moldavie, à Negriști, département de Galați, situé sur une terrasse de la rivière Bârlad. Les excavations ont conduit à l'identification d'un établissement avec un seule niveau d'habitation appartenant au période de Bronze tardif de culture Noua.*

DOCUMENTS OFFICIELS CONCERNANT LES PRIX ET LES TAXES DES PRODUITS
ROMAINS A BASE DE POISSON

IULIA DUMITRACHE
(Université „Al. I. Cuza” Iași)

Key words: salted fish, fish sauces, prices, commerce.

Abstract: *From the official documents, such as local or imperial edicts, notes from the custom rolls, prices declarations of some associations, or selling papers, the article proves that, although the prices of some products and commodities are heterogeneous within the Roman Empire, their value stays almost the same.*

Rezumat: *Pornind de la documentele oficiale, în care sunt incluse edictele locale sau imperiale prin care se stabileau anumite prețuri ce trebuiau practicate, însemnările din registrele de încasare a taxelor vamale sau de transport, declarațiile de prețuri ale unor asociații de producători, precum și actele de vânzare prin licitație a unor produse se demonstrează că, deși prețurile din Imperiul Roman fluctuează de-a lungul timpului, valoarea în sine a produselor se schimbă, în fapt, prea puțin.*

Résumé: *En partant des documents officiels, parmi lesquels on inclue les édictes locales ou impériaux qui établissaient les prix à pratiquer, les notes des registres douaniers ou des taxes de transport, les déclarations des prix des associations des producteurs et des actes de vente de certains produits, l'article montre que, bien que les prix différent dans l'Empire Romain, la valeur des marchandises ne varie trop.*

BUILDING GOD'S DWELLING PLACE. SYNAGOGUES AND HOUSES OF PRAYER IN
ANATOLIA AND EASTERN EUROPE DURING THE ROMAN PERIOD

IULIAN MOGA
(Université „Al. I. Cuza” Iași)

Keywords: synagogues, Jewish diaspora, Roman Anatolia, Roman Eastern Europe.

Abstract: *In this study I try to explain not only the technical methods in which Jews built their houses of prayer in Anatolia, but I treat also the religious and juridical aspects of this building activities.*

Résumé: *Dans cette étude, j'essaye d'expliquer non seulement la technique dans laquelle les Juifs ont fait construit leurs maisons des prières, mais je présente également les aspects religieux et juridiques de ces activités de construction.*

Rezumat: *În acest studiu, încerc să explic nu numai tehnica prin care evreii și-au construit sinagogile și casele de rugăciune, dar prezint și aspectele religioase și juridice ale acestor activități edilitare.*

LA CITÉ ROMAINE DU HAUT-EMPIRE D'IBIDA (MÉSIE INFÉRIEURE). CONSIDÉRATIONS HISTORIQUES SELON LE DOSSIER ÉPIGRAPHIQUE

LUCREȚIU MIHAILESCU-BÎRLIBA
(Université „Al. I. Cuza” Iași)

Mots-clés: Ibida, Mésie Inférieure, armée romaine, société provinciale, acculturation.

Abstract: *The excavations carried out in the Roman settlement of Ibida (Moesia Inferior) have revealed a big late Roman city. The results of the excavations do not attest the traces of an early Roman city, but the tombs and the inscriptions are proving its existence. I shall re-examine the inscriptions of Ibida, in order to establish the character and the role of the city during the Early Roman Empire.*

Résumé: *Les fouilles déroulées dans le site romain d'Ibida (Mésie Inférieure) font preuve de l'existence d'une grande cité d'époque romaine tardive. Même si les fouilles n'ont pas mis au jour les restes de la cité du Haut-Empire, son existence est prouvée par les tombes et surtout par les inscriptions. Je vais mettre de nouveau en examen le dossier épigraphique, afin de chercher le caractère et le rôle de la cité à l'époque du Haut-Empire.*

Rezumat: *Săpăturile arheologice desfășurate în așezarea de la Ibida (Moesia Inferior) atestă o mare cetate de epocă romană târzie. Chiar dacă săpăturile nu au scos la iveală resturile cetății romane timpurii, existența ei este dovedită de morminte și de inscripții. Voi relua în acest studiu dosarul epigrafic al cetății Ibida, încercând să deslușesc caracterul și rolul acesteia în epoca Principatului.*

DIVINE PRESENCE IN THE BATHHOUSES OF ROMAN DACIA

ANDREA CUMURCIUC
(“Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca)

Key words: Roman Dacia, archaeology, *thermae*, divine representations.

Abstract: *Baths, as a typical element of Roman architecture are present in all of the Empires provinces. They serve different purposes, and they can be included in different categories. However in all the bathhouses, between the decorations, statues of divine figures and votive altars can also be found. This paper analyses the meaning of this finds in the bathhouses of Roman Dacia.*

Résumé : *Les thermes constituent un élément typique de l'architecture romaine, et en tant que tels, nous pouvons les rencontrer dans toutes les provinces de l'Empire. Ils peuvent être encadrés dans plusieurs types, et selon la typologie ils étaient destinés à des portées différentes. Mais tous les thermes, n'importe pas la catégorie, étaient des bâtiments équipés d'éléments décoratifs, parmi lesquels apparaissent souvent des représentations ou des attestations épigraphiques de divinités. La portée de cette étude est d'analyser la signification de ce type de représentations dans le cas des thermes de Dacia.*

Rezumat: *Termele constituie un element tipic al arhitecturii romane și ca atare le putem întâlnii în toate provinciile Imperiului. Ele se pot încadra în mai multe tipuri, și în funcție de aceasta erau destinate unor scopuri diferite. Dar toate termele, indiferent de categorie, erau clădiri dotate cu elemente decorative, printre care adesea apar și reprezentări de divinități sau atestări epigrafice ale acestora. Scopul acestui studiu este de a analiza semnificația acestui tip de descoperiri în cazul termelor din Dacia.*

SOCIETY AND RELIGION IN ILIȘUA: A COMMENT

ALEXANDER FALILEYEV
(Aberystwyth University)

Keywords: Celtic studies, Roman Dacia, onomastics, epigraphy.

Abstract: *The note is dedicated to the analysis of several Celtic (and presumably Celtic) personal names found in the Latin inscriptions of Ilișua, Romania. The name Cutius is most likely to be Gaulish in origin, while Lelius is most probably not. A more difficult case is that of Laetillus, which allows various interpretations.*

Résumé: *Cette note est dédiée à l'analyse de quelques (possibles) noms celtes trouvés dans les inscriptions latines d' Ilișua, Roumanie. Le nom Cutius est surtout Gaulois à l'origine, pendant que Lelius ne l'est pas. Un cas plus difficile est celui de Laetillus, ce qui permet de nombreux interprétations.*

Rezumat: *Această notă este dedicată analizei unor (posibile) nume celtice descoperite în inscripțiile de la Ilișua, România. Numele Cutius este cel mai probabil gallic la origine, în timp ce Lelius nu este. Un caz mai dificil este cel al lui Laetillus, care permite numeroase interpretări.*

SOME GENERAL CONSIDERATIONS REGARDING THE DISCOVERIES OF ROMAN GLASS VESSELS FROM (L)IBIDA – SLAVA RUSĂ (TULCEA COUNTY)

SEVER – PETRU BOȚAN, COSTEL CHIRIAC
(“Al. I. Cuza” University of Iași, Institute of Archaeology Iași)

Key-words: glass vessels, (L)Ibida, Moesia Inferior, Scythia.

Abstract: *The discoveries of glass are unequally represented from the quantitative point of view in then ancient city of (L)Ibida (Moesia Inferior, then Scythia). From the 1st to the 3rd centuries A.D., came fewer glass fragments (ribbed bowls, beakers and dishes with cut and faceted decoration, mold-blown beakers, cups with wheel – incised lines, and so on). All these fragments were not found “in situ” but scattered in the vicinity of some older buildings that had been destroyed when the 4th-century line of fortifications was erected. Between the 4th and 7th centuries A.D., when the city of (L)Ibida enjoyed a flourishing existence, the number of glass vessels swiftly increases, as the archaeological discoveries have clearly shown. We cannot overlook the hypothesis of a local production, in spaces supervised by specialized artisans – for example at the G sector extramuros where few years ago were also discovered the remains of a small furnace which seems to have served at the fabrication of glass. One argument that led us to this conclusion was the discovery, all around the so-called furnace, of a great quantity of raw material debris.*

Résumé: *Les trouvailles des objets en verre sont représentées d'une façon inégale du point de vue quantitatif dans l'ancienne cité de (L)Ibida (Mésie Inférieure, puis Scythie). Les fragments des vaisseaux en verre provenant des I^{er}-III^e siècles ap. J.-C. sont peu nombreux et n'ont pas été trouvés dans des contextes archéologiques clairs. Aux IV^e-VII^e siècles, lorsque la cité connaît une existence fleurissante, les vaisseaux en verre sont beaucoup plus nombreux. Nous ne pouvons pas vérifier d'une manière exhaustive l'hypothèse d'une production locale, basée sur la découverte d'un petit four contenant des débris de verre.*

Rezumat: *Descoperirile de obiecte din sticlă sunt reprezentate inegal, din punct de vedere cantitativ, în cetatea antică de la (L)Ibida (Moesia Inferior, apoi Scythia). Fragmentele de vase din sticlă datând din secolele I-III p. Chr. sunt puțin numeroase și nu sunt găsite în contexte arheologice clare. În secolele IV-*

VII, atunci când cetatea cunoaște o perioadă de înflorire, numărul fragmenteleor de vase din sticlă crește în mod semnificativ. Nu putem verifica în mod exhaustiv ipoteza existenței unei producții locale, fundamentată pe descoperirea unui mic cuptor conținând deșeuri din sticlă.

LA PRODUCTION DE PROJECTILES EN TERRE CUIE DANS LE NORD-EST DE LA
MOESIA INFERIOR
L'EXEMPLE DU FOUR DE POTIER DE TELIȚA «MAMIA»

DAMIEN GLAD, GEORGE NUȚU

(UMR 8167 de Paris, CRAHAM de CAEN, Institut de Recherches Éco-Muséales Tulcea)

Mots-clés: *Moesia Inferior, four rectangulaire, projectiles en terre cuite.*

Abstract: *The area around the Telița locality situated north-west in the Tulcea County is well known in the specialty literature thanks to the discoveries proving the apparition and development of an important craft centre here in the late Roman period. In the vicinity of one of the villa rustica type of inhabiting structures, in 1968 and 1980 a rectangular kiln has been examined, near which over 200 clay projectiles have been discovered. The researches were conducted by G. Simion and V.H. Baumann, who made a thorough description of both the installation and the surrounding area, but without offering details concerning the usage of the projectiles, production planning and analogies to other regions of the Empire. The starting point for this article is the attempt to elucidate some of the aspects listed above, together with the analysis of the particular relation between this oven and the productive structures nearby.*

Résumé: *La zone autour de la localité située au Nord-Ouest de Telița, dans le comté de Tulcea, est bien connue de la littérature spécialisée grâce aux découvertes prouvant l'apparition et le développement d'un centre artisanal important sur ce site à l'époque romaine tardive. Non loin d'une structure d'habitat de type villa rustica, un four de forme rectangulaire fut découvert et étudié en 1968 et 1980. Plus de 200 projectiles en terre cuite furent excavés à cette occasion près de celui-ci. Les recherches menées par G. Simion et V.H. Baumann, avaient abouti en une description détaillée de l'installation et de ses environs, sans offrir pour autant de détails concernant l'utilisation des projectiles, la planification de la production et les analogies à d'autres régions de l'Empire. Il s'agira dans cet article de tenter de répondre, au moins partiellement, à certaines de ces problématiques en insistant plus particulièrement sur le lien entre ce four et les structures productives proches.*

Rezumat: *Zona localității Telița situată în nord-vestul județului Tulcea este binecunoscută în literatura de specialitate datorită descoperirilor care demonstrează apariția și dezvoltarea aici a unui important centru meșteșugăresc în perioada romană târzie. În apropierea unei structuri de locuire de tip villa rustica a fost cercetat în anii 1968 și 1980 un cuptor de formă rectangulară în apropierea căruia au fost descoperite peste 200 de proiectile din lut. Cercetările au fost realizate de G. Simion și V.H. Baumann care au realizat și o prezentare amănunțită a instalației și zonei apropiate, dar fără a oferi detalii privind modul de folosire a proiectilelor, organizarea producției și analogiile cu alte regiuni ale Imperiului. Punctul de pornire al articolului nostru îl constituie tocmai încercarea de a lămuri unele dintre aspectele amintite mai sus, alături de analiza relației dintre acest cuptor și structurile productive din apropiere.*

PIESE DE CENTURĂ ROMANE DESCOPERITE LA ARGAMUM
SECTOR „EXTRA MUROS”

GEORGE NUȚU, MIHAELA IACOB
(Institutul de Cercetări Eco-Muzeale, Tulcea)

Keywords: *Moesia Inferior / Scythia, Roman & Early Byzantine period, dress accesories, buckles, belt appliqué and strap-end.*

Abstract: *Roman belt pieces found in Argamum, „Extra muros” archaeological area. The archaeological finds presented in this article come mostly from the ‘Extra Muros’ area, situated on a plateau, west of the city Argamum, outside the precinct dated during the 6th century AD. According to the local archaeological researches were attested a number of cores of habitation, dispersed over a large area and dated within a long period, from the end of the Hellenistic and the beginning of the Roman period until the late reign of Valens. Other artefacts come from ‘La Zimbru’, approx. 4 km north of the city, on the shore of Razim lake, towards the ancient Ad Salices (Sălcioara). The analyzed belt buckles and appliqués are well known types in the specialized literature, such as the ‘Sucidava’ type. Besides these common variants we also meet uncommon pieces due to their technical achievement, symbols or their rarity inside the mentioned area.*

Résumé: *Pièces de ceinture romaines trouvées à Argamu, secteur „extra muros”. Le mobilier archéologique exposé dans cet article provient principalement du secteur ‘Extra Muros’ situé sur un plateau, à l’ouest de la ville Argamum, outre l’enceinte datant du VI^e siècle ap. J.-C. Les fouilles développées dans cette zone ont témoigné de l’existence d’un quartier et d’une série de noyaux d’habitation, dispersés sur une aire étendue, avec une longue évolution, de la fin de la période hellénistique et du début de l’époque romaine jusqu’à la fin du règne de Valens. D’autres pièces proviennent du secteur ‘La Zimbru’, situé à 4 km environ au nord de la ville, au bord du lac Razim, dans la direction de l’antique Ad Salices (Sălcioara). Les boucles et les appliques de ceinture analysées représentent des types bien connus dans la littérature de spécialité, comme la boucle de ceinture du type ‘Sucidava’. Outre ces variantes communes on rencontre aussi des pièces plus particulières grâce à leur réalisation technique, leurs symboles ou leur rareté dans la zone mise en discussion.*

Rezumat: *Descoperirile arheologice prezentate în acest articol provin în majoritate din sectorul „Extra Muros” situat pe un platou, la vest de orașul Argamum, în afara incintei de secol VI p.Chr. Cercetările arheologice efectuate în această zonă au condus la descoperirea unui cartier și a unor nuclee de locuire, dispersate pe o suprafață întinsă, cu o evoluție îndelungată, de la sfârșitul perioadei elenistice și începutul celei romane și până spre sfârșitul domniei lui Valens. Alte piese provin din punctul „La Zimbru”, la cca. 4 km nord de oraș, pe malul lacului Razim, în direcția anticului Ad Salices (Sălcioara). Cataramele și aplicile de centură analizate sunt tipuri binecunoscute în literatura de specialitate, precum cataramele de tip „Sucidava”. În afară de aceste variante comune întâlnim și piese deosebite datorită realizării tehnice, simbolurilor sau rarității lor în zona care este discutată.*